

Priusz - örök stigma a munkaerőpiacon?

Szerző:
Kertész Dalma

Megjelent:
2012.07.30

A fogva tartásból szabadult embereket nem **nevezik meg külön a hátrányos helyzetű** munkavállalói csoportok között. Pedig az **előítéletek, illetve a tiszta erkölcsi bizonyítvány hiánya miatt gyakran ők a legutolsók, akiket** behívnak egy állásinterjúra. Törvényi és társadalmi szinten is tenni kell azért, hogy

szabadságvesztéssel lerótt bűneik terhét ne viseljék további éveken keresztül. Különben csak a feketemunka, és az újabb bűnözés marad nekik.

"Ha nem tudok iskolába járni, a szokásos. Ha nincs iskola, akkor nincs munkahely, ha nincs munkahely, akkor nincs pénz. Akkor bűnözés van."

HR Portálunk látogatója

"Ugye Ön sem dolgozna egy munkahelyen és szívna egy levegőt egy büntetett előéletű személlyel? Ugye Ön sem segítene, hogy legyen más választásuk? Ön is felelős a bűnözés növekedéséért!"

A két idézet két különböző szempontból világít rá egy fontos társadalmi problémára. A börtönben ülő, szabadságvesztéses büntetésre ítélt emberek valamilyen bűncselekményt követtek el, ezért felelősségüket nem lehet megkérdőjelezni. A kérdés sokkal inkább az, hogy ha már megelőzni nem sikerül a bajt, változtatni hogyan lehet rajta. Több tény mutat arra ugyanis, hogy a bűnösök egyben áldozatok is. Kutatások bizonyítják, hogy jelentős többségük már fogva tartás előtt is kirekesztett, hátrányos helyzetű. A börtönből való szabadulás után pedig csak rosszabb lesz a helyzet. Ha pedig életükben állandósul a diszkrimináció, az nem az újrakezdés, hanem a visszaesés esélyét erősíti.

Magyarországon a börtönök túlszűfoltak (az intézetek átlagtelítettsége 2011-ben 137 százalékos volt), nincs elég nevelő, oktató és pszichológus. A büntetés-végrehajtás során inkább az őrzési funkció, az elítélt kirekesztése a fő szempont - ez Szabó Máté ombudsman véleménye, aki folyamatosan látogatja és vizsgálja a büntetés-végrehajtási intézetek (bv.) működését. Pedig a fogvatartottak szabadulás utáni reintegrációja nagyban múlik a bv. intézetekben eltöltött idő minőségétől is. Az elzárás jellemzően mélyíti az alacsony szociális státuszt, a monotónia, és a bezártság pedig stressz faktor. Az oktatásnak, a képzésnek, a bent végzett munkának nagy szerepe van a reintegrációs törekvésben. Kutatások bizonyítják, hogy minél magasabb a szabadult iskolai végzettsége, annál kisebb a visszaesés kockázata.

A Váltó-sáv Alapítvány fő feladatának tekinti a fogva tartásból szabadult emberek munkához, munkába való segítését a nyílt munkaerőpiac megcélzásával. Tevékenységük lényege a folyamatos (utó)gondozás, illetve a civil támogató rendszer. A fogvatartottakkal már a büntetés-végrehajtási intézetekben felveszik a kapcsolatot, segítik őket a szabadulás előtti, alatti és utáni krízisben. A segítő kapcsolat mellett, amit mentor rendszernek is hívnak, a fogvatartottak számára különböző szabadulásra felkészítő csoportokat szerveznek, többféle programelemük van. Szabadulás után, aki igényli a segítséget, felkeresheti az alapítvány irodáját, ahol személyre szóló tanácsadás, állásinterjúra való felkészítés is zajlik.

Börtönmunka - jobb mint a semmi

"Megtanítjuk őket, hogyan kell önéletrajzot írni - hiszen ez a segédmunkáknál is fontos -, a telefonálás rejtjelmeire, felkészülünk egy állásinterjúra, végigvesszük az esetlegesen felmerülő kérdéseket, fejlesztjük a kommunikációt" - mondja Mészáros Mercedes, az

alapítvány vezetője. A számadatok szerint klienseik tíz százalékánál pozitív az eredmény, azaz sikerül számukra bejelentett munkát találni. A többiek kényszerpályára kerülnek, ha nincsenek tartalékaik: "Jellemző, hogy nulla vagy néhány ezer forinttal szabadulnak, amit az első McDonald's-ban leesznek. Ha teljesen optimistán állunk hozzá, és azt mondjuk, hogy mindjárt lesz munkájuk, az első hónapot akkor is nehéz kihúzni. Családi, baráti kapcsolat nélkül lehetetlen a helyzet. Így, mivel gyakran még enniük sincs mit, mi is rábólintunk, hogy vállaljanak feketén munkát, amíg nincs más" - számol be tapasztalataikról Mercedes.

Az erkölcsi bizonyítvány diszkriminál, és még súlyosabbá teszi a helyzetet

Az alapítvány munkatársai azt tapasztalják, hogy az ítéletüket már letöltött, szabadult emberek munkaerő-piaci elhelyezkedését a "tisztá" (bejegyzésmentes) erkölcsi bizonyítvány hiánya jelentősen nehezíti, a munkakörök nagy részét ugyanis megpályázni sem lehet nélküle. Egy bűncselekmény elkövetése azzal is jár, hogy annak ténye bekerül az erkölcsi bizonyítványba, ez alól mentesülni pedig három módon lehet: a törvény erejénél fogva, bíróság útján - azaz kérelem esetén a bíróság lefolytat egy eljárást, vagy a köztársasági elnöknek benyújtott kegyelmi kérvény által.

A bírósági mentesítés egyáltalán nem jellemző a gyakorlatban - fejtí ki Csáki Anikó, az alapítvány munkatársa. Sok feltételnek meg kell tudni felelni, hogy kezdeményezni lehessen az eljárást. A közügyektől való eltiltás például kizáró ok, így a fogvatartottak nagy része nem élhet ezzel a lehetőséggel, ráadásul egy bírósági procedúra is évekig tarthat. Az, hogy a törvény szerint ki mikor, mennyi idő múlva mentesül, függ a büntetés nemétől, az elkövetési szándéktól és a büntetés időtartamától. Egy öt éves büntetés esetén például 10 év letelte után lehet ismét "tisztá" az erkölcsi bizonyítvány.

Délelőtti szabadult fiatalokkal készített

Az alapítvány Szabó Máté ombudsmanhoz fordult az ügyben, mivel szerintük az erkölcsi bizonyítvány intézménye az egykori bűnelkövetők szabadulás utáni élethelyzetére diszkriminatív hatással bír, és nincs összhangban sem az Egyenlő Bánásmód Hatóság, sem az Esélyegyenlőségi törvény antidiszkriminációs szabályaival. A biztos válasza szerint mivel az erkölcsi bizonyítványt az illetékes maga kéri ki, így nem sérül a személyes adatok védelméhez való jog. Emellett a munkáltatónak törvényes joga van hozzá, hogy meghatározza, mely munkakörökhöz szükséges erkölcsi bizonyítvány, így arra is, hogy kizárja a büntetett előéletű álláskeresőket. Az Egyenlő Bánásmód hatóság próbált lépni az ügyben - teszi hozzá Mercedes, de nehéz bármit is tenni, és az érintett munkavállalók is nehezen mennek bele egy ilyen procedúrába. Mercedes úgy gondolja, hogy az erkölcsi bizonyítvány "tisztasága" ugyanakkor semmire sem biztosíték, folyamatban lévő ügyek például nincsenek feltüntetve rajta. Szerinte legfrissebb kutatásukból viszont egyértelműen kiderül, hogy mivel rengeteg ember jelentkezik egy munkára, az erkölcsi bizonyítvány tulajdonképpen egy egyszerű és objektív szűrő, ami a fogva tartásból szabadultakat a munka esélyétől is megfosztja.

Mercedes beismeri, hogy nincs könnyű dolguk a munkáltatóknak: "A szabadultak munkatapasztalata és munkaszocializációja kínos és nehéz, mi magunk is munkának tekintjük a foglalkoztatásukat." Viszont érdemes lenne szerinte tájékoztatni és érzékenyíteni a munkáltatókat, felvilágosítani őket a célcsoport sajátosságairól, mert bár hosszan lehetne rajta moralizálni, hogy melyik bűncselekmény milyen fajsúlyú, vagy milyen személyiséget sejtet, ezt a kérdést nem lehet innen megközelíteni. "Nyilván érthető, hogy nem szívesen alkalmazunk kereskedelemben olyat, aki lopásért ült, de lehet, hogy pont ő tanulta meg egy életre, hogy minek milyen ára van" - magyarázza.

A meghirdetett állások több mint felénél az exraboknak esélyük sincs

Az alapítvány közelmúltban készített kutatása révén pontos számadatokat szerzett arra vonatkozóan, hogy a fogva tartásból szabadultak milyen esélyekkel bírnak a nyílt munkaerőpiacon, milyen arányban elvárás az erkölcsi bizonyítvány a munkakeresőkkel szemben. Emellett érdekelte a kutatás készítőit az is, hogy a különböző cégek HR-esei milyen attitűdökkel viszonyulnak a célcsoport irányába. A kutatás során három álláskereső portál álláshirdetéseit vizsgálták, majd ezt kiegészítették egy nyomtatott hirdetési újság hirdetéseinek vizsgálatával, illetve személyesen kerestek fel és készítettek interjúkat munkáltatókkal, HR-esekkel.

Délelőtti szabadultakkal készített

Csáki Anikó beszámolója szerint 700 hirdetést vizsgáltak meg, melyekről vagy a hirdetés szövegéből vagy telefonos érdeklődés során szereztek információt az erkölcsi bizonyítvány szükségességéről. Az eredmény szerint a hirdetések 56 százaléka esetében erkölcsi bizonyítvánnyal lehetséges csak az állást megpályázni. Azt is vizsgálták, hogy mennyire köthető ágazathoz az erkölcsi szükségessége. Meglepő módon az alacsony iskolai

végzettséggel betölthető állásokhoz nem kevésbé szükséges ez a papír, mint az inkább felsőfokú végzettséghez köthető állásokhoz. Jog és közigazgatás területén, vagy például a vagyonvédelem területén, - melyek esetében a tiszta erkölcsi bizonyítványt törvény írja elő - természetesen 100 százalékos adat jött ki, oktatás esetében 93 százalék, emberi erőforrás munkánál 87 százalék, pénzügyi és számvitel menedzsment 79 százalék, egészségügy 88,5 százalék, kereskedelem 69,8 százalék, a gyártás és termelés esetében pedig az állások 70,8 százalékához szükséges volt a papír. Anikó szerint ez utóbbi, vagy talán a fizikai és segédmunkák kapcsán kapott 44, 6 százalékos arány volt számukra a legmegdöbbentőbb: "Úgy gondoljuk, hogy ezek iszonyú magas számok, és az a feltételezésünk, hogy ezekben az ágazatokban az erkölcsi bizonyítványt válogatási mechanizmusnak tekintik a munkáltatók."

Hasonló adatokat kaptak a munkáltatókkal végzett interjúk készítése során is. Összesen 16 cég képviselőjével készítettek interjút, mely során azt tapasztalták, hogy a cégek fele minden új munkatársától kér erkölcsi bizonyítványt. Közöttük akadtak olyanok, akik kérik ugyan, de figyelembe veszik, hogy az adott embert milyen bűncselekményért ítélték el. Illetve többen is elmondták, hogy csak akkor veszik fel az adott jelentkezőt, ha nem jelenik meg mellette egy ugyanolyan minőségű pályázó tiszta erkölcsi bizonyítvánnyal. A munkáltatók további 25 százalékánál pedig egyes munkakörök esetében elvárás az erkölcsi. A vezetői pozíciót, illetve a raktáros, pénztáros, pénzügyes munkaköröket nevezték meg.

Mennyire tájékozottak a HR-esek?

"Azok a HR-esek, akikkel sikerült interjúzni, készségesen, lelkesen álltak hozzánk és volt véleményük a témáról. Gyakran az volt a konklúzió, hogy milyen jó gondolkodni és beszélgetni erről" - számol be tapasztalataikról Anikó. Az igazsághoz azonban hozzátartozik, hogy a minden ágazatra kiterjedő, 55 céget számláló listáról csak 16 céggel sikerült interjút készíteni. "Bizonyos ágazatok esetében senkit sem sikerült szóra bírunk, ilyen volt például az építőipar. Hat vagy hét társaságot is megkerestünk, és úgy tűnt, leginkább azért ütközünk akadályba, mert maguk a cégek sem tudják, hogy ki lenne az illetékes megszólaló. A költöztető és takarító cégeknél éreztünk még merev elutasítást, pedig náluk nagy esély van rá, hogy találkoznak a célcsoportunk képviselőivel" - fejt ki Anikó. A nagyobb multi cégek és kereskedőláncok viszont már nyitottabbak voltak, Anikó szerint ez a tudatos társadalmi felelősségvállalás szemléletének is köszönhető.

Törvényi és társadalmi szinten is akad tennivaló

Az alapítvány meglátása szerint ahhoz, hogy a helyzet javuljon, legfőképpen az erkölcsi bizonyítványokkal kapcsolatos mentesítési törvényen kellene változtatni, erre azonban nem sok esély látszik. "Ha legalább a bírósági mentesítés nem lenne ilyen hosszú idő, ezeknek az embereknek sokkal nagyobb esélyük lenne elhelyezkedni a munkaerőpiacon - már nem a szabadságuktól, hanem a legális munkától fosztja meg őket az erkölcsi bizonyítvány." Az egyéb állami ösztönzőkkel kapcsolatban elmondták, a fogva tartásból szabadultak foglalkoztatása után elviekben jár járuléktámogatás, de az alapítvány szerint ez rengeteg papírmunkát jelent és erősen korlátozott feltételekhez van kötve. Saját foglalkoztatottjuk esetében is nehezen érvényesítették a kevés megtakarítást jelentő kedvezményt, és nem tartják valószínűnek, hogy még egyszer alá vessék magukat a "procedúráknak".

A "Munka" társasága szerint...

Tapasztalataik nyomán arról is beszámoltak, hogy a régiós munkaügyi központok különböző szemlélettel dolgoznak a szabadultak esetében. Vidéken például jobban figyelnek erre a célcsoportra, míg a közép-magyarországi szemlélet szerint a hátrányos helyzetűek gyűjtőkörébe sorolandóak. "Amikor arról kérdeztük őket, hogy ezt a kört miért nem lehet nevesíteni, és a munkaügyi központok miért nem járnak be a büntetés-végrehajtási intézetekbe, az volt a válasz, hogy nem akarják diszkriminálni a csoportot azzal, hogy börtönből szabadultakat támogatnak" - mondja Mercedes, aki szerint ezzel ellentétben a nevesítés szükséges lenne, mert erre a csoportra külön szolgáltatáscsomagot kell szabni.

Így ugyanis a munkaügyi központban ugyanazt a szolgáltatást kapják, pedig jelentős hátránnyal indulnak: "Előfordul, hogy csak a segítők érdekvédelemért és asszertivitása miatt állnak velük szóba, pedig nekik teljesen máshonnan kell ezt az egészet elkezdniük. Már az egy nagy siker, ha eljönnek hozzánk, és segítséget kérnek" - folytatja Mercedes. Továbbá a szakember szerint sokat jelentene az is, ha nem csak a szabadulás után tudnának munkanélküliként regisztrálni, hiszen a központnál addig nem azért nem jelentkeznek, mert nem akarnak, hanem mert nem tudnak. Így felgyorsítható

lenne a folyamat.

A központi és törvényi erejű segítségek mellett a társadalom véleményformálásával, a diszkrimináció csökkentésével lehet még a célcsoporton segíteni. "Rájöttünk, hogy a problémák megoldásához nemcsak az egyént, hanem a családját, a szűkebb környezetét, a munkáltatót, a kollégát és az egész társadalmat is érzékenyíteni kell" - fogalmaz Mercedes, hozzátéve, kutatásuk egy fontos eredményének pedig azt tartják, hogy ha egyelőre még nem is munkavállalóként, és csak egy rövid időre is, de a beszéd és a gondolkodás szintjén a fogva tartásból szabadultak problémái, nehézségei megjelentek egyes cégek irodájában.

Lehetőségek; tippek munkáltatóknak a Váltó-sáv Alapítványtól

- Olyan feladatok és munkakörök lehetnek alkalmasak fogva tartásból szabadultak számára, ahol a "semmitől kell valamit" csinálni. Fogva tartás alatt számos tárgy és lehetőség tiltott, így a fogvatartottak két drót segítségével főzni tudnak - "keráló" -, nincsenek kondigépek, kifejlesztettek a testedzéshez szükséges eszközöket stb. - összefüggés a kreativitással.
- Hosszú évek alatt megtanulnak uralkodni az érzéseiken, érzelmeiken. Olyan munkakörök igen alkalmasak számukra, ahol erre nagy szükség van vagy lehet.
- A börtönbeli élet igen nagyfokú monotóniát jelent. Ez számukra biztonság is. Ezért erős monotónia tűrés alakul ki - tehát olyan munkakörök, ahol ez szükséges, alkalmasak számukra, tudják kezelni.
- A hosszú börtönévek alatt bizonyos fokú "kényszeresség" is kialakul. Ahol rendkívül nagy precizitás szükséges, szintén alkalmas álláslehetőség számukra.
- A célcsoport megnyerésére fontos "eszköz", módszer a nyílt, egyértelmű kommunikáció, a megállapodások pontos betartása.
- Szeretik és elismerik a jó értelemben vett "tekintély személyeket" (szignifikáns másikat), akiket ismereteik, tudásuk, hozzáállásuk, kommunikációjuk stb. alapján fogadnak el.
- Célravezetők a határozott, egyértelmű utasítások és határok, következmények.
- Összességében igen fontos lehet, ha a munkáltató rendelkezik ismeretekkel a célcsoport, a szubkultúra világáról. A hiányzó tudás, a naivitás igen negatív lehet a klienscsoport szemében.

Facebook közösségi modul

Twitter, Facebook, LinkedIn, RSS icons. 3 ember kedveli ezt. Sign Up, hogy megnézd, mi tetszik az ismerőseidnek. +1 0

Forrás: HR Portal

<< vissza

Nyomtatható verzió

Küldje el ezt a cikket ismerősének!

Iratkozzon fel HíRlevelünkre!

Publikáljon Ön is a HR Portálon!

Munkaerőpiac rovat - legfrissebb

Pályaválasztás és felnőtté válás: pánikban a fiatalok?

A pályaválasztás és az önállósodás egyre nehezebbé vált az elmúlt 10-15 évben. Ennek háttérében a posztindusztriális társadalom áll, amely a korai fogyasztást, és a kései felnövést erősíti. A fiatalok döntő része nem akar felnőtté válni, kilépni a munka világába, elhúzzák a felsőoktatási tanulmányaikat, sodródnak az árral és a végén bepánikolnak. Hiányzik az önismeret, az információ, a jövő-

és pályaismeret. [Teljes cikk](#)

- Minden második magyar fiatalt érint a kapunyitási pánik
- Pályaválasztás: azt tanuljuk, amit szeretünk, vagy amit "kell"?
- Sorozatok alapján választanak pályát a fiatalok

A rovat cikkei

Pályaságó: a jövőbe lát

Egy honlap megmutatja, milyen egzisztenciális körülmények közt élhet egy szakma gyakorlója. [Teljes cikk](#)

Válságban a fiatal munkaerő

Több mint két és félszer magasabb a fiatalok munkanélküliségi rátája, mint a teljes ráta. Mi áll a háttérben? [Teljes cikk](#)

Férfiak rózsaszín gallérban

Mi az oka annak, hogy egyre több férfi helyezkedik el hagyományosan nőinek számító munkakörökben? Cikkünkben utánajártunk. [Teljes cikk](#)

Sólymok munkában

Riportunkban a Gasztonyi-család és a Liszt Ferenc Reptér solymászásának munkájáról olvashatnak. [Teljes cikk](#)

Miért kapnak kevesebb esélyt a

pályakezdők?

A diplomás kezdő munkavállalók bére bruttó 240 és 260 ezer forint között van és csak kevés cég fordít külön figyelmet a pályakezdők bérezésére. [Teljes cikk](#)

[További cikkek](#)

Kapcsolódó cikkek

- Börtönmunka: szabadság és munkadíj jár
- Álláskeresés büntetett előélettel - csak "viszkisnek" áll a világ?
- Ötszáz rab dolgozhat a felújított zöldségüzemben
- Bekerülne az erkölcsi bizonyítványba a foglalkozástól eltiltás
- A kollégák miatt nem dolgoznak a hajléktalanok?
- Sok a komolytalan ajánlat külföldi munkára
- FMM - Munkaügyi kapcsolatok főosztály, főosztályvezetői pályázat
- Elhelyezkedési gondoljai miatt demonstrál egy biztonsági őr
- Munkavállalási lehetőségek az Európai Unióban
- Ön tudja, kire is bízza rá a pénzét?

[További hírek](#) ➔